

EUROPA OCH MARSHALLPLANEN

Av PATRICK BRANDON, London

MARSHALLPLANEN har tillkommit för att häva den europeiska krisen. Utgångspunkterna härvid äro tre: Den första är, att Europas återuppbyggnad främst beror på tillförseln av kol och andra nödvändiga konsumtions- och kapitalvaror. För det andra måste Europa kompensera sina förluster av intäkter genom en avsevärt ökad produktion, baserad på ett omfattande kapitalinvesteringsprogram i kol, elkraft och stål. Slutligen måste Europa och resten av världen återvända till en vettig ekonomi, som tar sig uttryck i stabila valutor, budgetbalans och återvändande till den multilaterala handeln. Det är denna utveckling som Marshallplanen vill bidra till att forma.

Marshallplanens tillkomst och politiska sammanhang.

Sedan England i fjol förklarat att det ej längre kunde bistå Grekland och Turkiet och Gromyko i sitt tal den 5 mars gjort klart att en överenskommelse rörande atomkontrollen var omöjlig, höll president Truman påföljande dag det tal, i vilket han förklarade att USA var världens främsta ekonomiska makt, och att freden berodde på dess sätt att handla. I sitt tal till kongressen den 12 mars påyrkade han hjälp till Grekland och Turkiet, eftersom FN inte hade möjligheter därtill, och Främre Asiens säkerhet berodde på dessa båda länders oavhängighet. Han framhöll också att USA:s politik var att upprätthålla de demokratiska staternas oberoende.

Den 5 juni talade Marshall i Harvard. Han uppmanade Europas stater att tillsammans utarbeta en återuppbyggnadsplan och lovade dem ekonomisk hjälp. Efter fransk och engelsk inbjudan till Ryssland hölls en konferens i Paris 27 juni till 2 juli, som emellertid misslyckades på grund av Molotovs hållning. Då inbjödo Eng-

land och Frankrike alla europeiska länder utom Spanien, Tyskland och Ryssland till en konferens i Paris den 12 juli. 16 nationer antogo inbjudan men östblocket uteblev. Den 15 juli avslutades konferensen med att sex kommissioner bildades med uppgift att beräkna det europeiska hjälpbehovet: deras rapporter förelåg den 23 september. Marshall hade den 10 september framhållit att underhandshjälp skulle bli nödvändig också innan Marshallplanens hjälp kom igång, och den 30 september föreslog Truman kongressen att överväga behovet av interimshjälp till Frankrike, Italien och Österrike. Harrimankommittén, den viktigaste av de kommittéer som bildats för att överväga Marshallplanens avvägning, avgav sin rapport den 9 november. Denna nedskar Parisrapportens totala önskemål avsevärt. Den 19 december offentliggjorde Truman utkastet till »Economic Co-Operation Act of 1948» i vilken han anhöll om 17 miljarder dollars för perioden 1948—52 samt skapandet av en administration för det ekonomiska samarbetet, i vars spets en uppsyningsman över användandet av anslagen och lånen skulle stå; de deltagande nationerna skulle bli tvungna att avsätta vissa medel i egen valuta för stabiliseringsändamål men skulle ej behöva återbetala lån med leveranser av råvaror. Man hoppas att hjälpen skall kunna börja under april 1948.

Denna snabba förändring i Amerikas utrikespolitik, som går under namn av Trumandoktrinen, skulle kunna framkalla förvåning, om den inte förklarades genom världshändelsernas utveckling. Intill dess England blev tvungen att överge sin ställning i Främre Asien, ville Amerika ogärna utvidga sin intressesfär. Situationen ändrades genom Englands nödtvungna hållning, FN:s misslyckande, USA:s oro för Främre Asiens olja, Amerikas intresse för Europa inte endast som den västliga demokratiens hemvist utan också som en kontinent med inemot halva världshandeln, samt — sist men inte minst — kommunistfaran. Dessutom ha vikande konjunkturer under någon tid förutsagts för Amerikas del; en tvär inskränkning i exporten på omkring tre eller fyra biljoner dollars — värdet av de lån som utlöpa 1947/48 — skulle förorsaka inte blott en vikande tendens utan rent av en allvarlig kris. I själva verket markerar planen slutet på Byrnes' låne- och multilaterala handelspolitik och dess ersättande med Marshalls självhjälpspolitik, som visar en avsevärt klarare uppfattning av Europas behov.

När man betraktar planens natur och dess problem är det av vikt att komma ihåg att Marshallplanen inte var en plan, utan

en inbjudan till de europeiska staterna att göra upp ett återuppbyggnadsprogram, genom vilket största möjliga självhjälp och ett minimum av amerikansk hjälp skulle göra den europeiska ekonomin arbetsduglig igen. Den avsåg absolut inte att bli en »shopping list», som Molotov önskade, utan i stället ett försök att lösa den europeiska krisen genom europeiskt samarbete.

Många svårigheter stå i vägen för planens genomförande. Den måste godkännas av en republikansk kongress, innan 1948 års presidentvalskampanj gör en politik över partierna omöjlig, och eftersom hjälpprogrammet sträcker sig över en period av fyra år, är det beroende av fortsatt stöd från kongressen. Då exporten kommer att tävla med efterfrågan på hemmamarknaden, fordras som stödåtgärd priskontroll och ransoneringar; genomsnittsam Amerikanen kommer att vara villig att dra in på sin egen konsumtion för att hjälpa Europa — exempel på amerikansk generositet saknas inte — men komma republikanerna att ändra sin non-interventionspolitik efter de obehagliga minnena av krigstidens OPA, även trots att administrationen är angelägen att trycka ner prispiralerna? Amerika kan lugnt fråga sig om det går i land med kostnaderna och om det har tillräckliga resurser för att genomföra planerna. Trots att det skulle kosta omkring 5,610 miljarder dollar per år, är detta bara 2,5 % av Amerikas nationalinkomst (1946) och $\frac{3}{5}$ av vad som gavs ut på alkoholhaltiga drycker förra året.

Harrimankommittén uppskattade USA:s kostnader för Europahjälpen till en väsentligt lägre siffra än vad Parisrapporten uppgav, främst beroende på att brist på säd (såvida inte 1948 blir ett gott skördeår), stål och skrot i USA kommer att begränsa tillgången. En stor del av programmet kan lämpligen dessutom finansieras av Internationella banken; man måste vidare räkna med privat finansiering, och kommittén anser inte att USA ensamt skall finansiera hela den skuld som Europa kommer att få till de andra staterna på den amerikanska kontinenten. Om man antager att prisnivån endera förblir konstant eller faller till den nivå som anges i Parisrapporten, uppskattar kommittén totalkostnaderna till mellan 12 och 17 miljarder dollar, jämfört med siffran 19,330 miljarder dollar som uppgavs i Parisrapporten. Hjälp i denna skala kommer att kräva obestridda uppoffringar för USA samt göra ransoneringar och ett prioritetssystem nödvändiga. Inflationen i Europa måste kontrolleras; därför anser kommittén att Parisrapportens program för kapitalinvesteringar

var avsevärt för stort, eftersom en stor penningström till den europeiska ekonomien utan ett motsvarande utflöde av konsumtionsvaror avsevärt skulle öka inflationen.

En annan svårighet är att den amerikanska hjälpen måste hindras från att hitta vägen till Ryssland. Bilateral avtal mellan Amerika och varje deltagande land skulle strida mot den ursprungliga avsikten med europeiskt samarbete; hur Amerika skall övervaka hjälpens tillämpning i Europa är också ett svårt problem. Att Tyskland är avskuret från normala förbindelser med det övriga Europa hindrar det från att återta sin ofrånkomliga roll i europeisk ekonomi. Dessutom kan integrationen av Europas resurser inte fullföljas utan att Spanien och de östeuropeiska länderna, som alla äro stora livsmedelsproducenter, delta. Det är också ovisst, om Europa kommer att åtnjuta det lugn som är nödvändigt för att varje land skall kunna fullfölja sin tilldelade uppgift; händelser i Frankrike och Italien ha visat vilken skada som kan åstadkommas genom organiserat sabotage (i Frankrike uppgå förlusterna till uppskattningsvis 300 miljoner pund). Det finns emellertid tre fakta värda att komma ihåg: den fart, med vilken Pariskonferensen uppnådde överenskommelser, visar en verklig samarbetsvilja i Europa; hjälpprogrammet har tack vare senator Vandenberg's insatser fått ett verkligt stöd från båda partierna i USA; och Rysslands uppträdande vid Londonkonferensen har övertygat den amerikanska allmänheten om nödvändigheten av att rädda Europa.

Parisrapporten och Europas behov.

De sexton nationer, som deltog i Pariskonferensen, voro: England, Frankrike, Belgien, Danmark, Eire, Grekland, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal, Sverige, Schweiz, Turkiet och Österrike. Tyskland representerades av dess ockupationsmakter utom Ryssland. Arbetet vid konferensen var uppdelat mellan en central samarbetskommitté, en exekutivkommitté och fyra tekniska kommittéer (livsmedel och jordbruk, järn och stål, bränsle och elkraft samt transport). I centralkommittén voro alla 16 länderna representerade.

Ett frågeformulär sändes till de deltagande nationerna innehållande tre huvudfrågor: Vad gjorde varje land för att med egna medel övervinna de av kriget betingade svårigheterna? Vad slags hjälp kunde det ge till andra europeiska länder? Och vilket var

den minimihjälp, som varje land fordrade för att kunna genomföra sin återuppbyggnad? Svaren skulle ange medel att öka produktionen och visa upp rekonstruktionsplaner fram till 1952; slutligen skulle en enkel tablå över tillgångar och hjälpbehov visa varje nations överskott och brister, betalningsbalansen och vad staten i fråga kunde bidra med i varor, arbetskraft, kredit osv. Kommittéerna sammanställde svarsuppgifterna och gav ut Parisrapporten, som sedan expedierades till Marshall.

I rapporten understrykes hur nödvändigt det är att produktionen stegras. Produktionen måste räcka till för en ökning i befolkningen, som år 1951 väntas uppgå till 11 % med 1938 som basår. Livsmedelsproduktionen är av särskild betydelse. Den fordrar återställande av jordens bördighet, tillräcklig produktion av lantbruksmaskiner, särskilt traktorer, och import av livsmedel.

Ökad framställning av bränsle och elkraft är också oundgängligen nödvändig. Kolproduktionen har minskat med 20 % jämfört med förkrignivån beroende på långsam återhämtning i Ruhr och England. 1951 års produktion bör överstiga 1947 års med 50 miljoner ton som en följd av större arbetarstyrka och förbättring av kapitalutrustningen. Mekaniseringen beräknas kosta 1,000 miljoner dollar varvid alla maskiner skola tillverkas i England. Man hoppas kunna börja kolesporten till de deltagande länderna efter april 1948 (från 6 miljoner ton 1948 till 29 miljoner ton 1951).

Tabell I.

Produktionen av kol och brunkol (miljoner ton).

	1938	1947	1948	1951
England.....	231	199	214	249
Västtyskland	220	143	163	210
Frankrike	48	51	51	63
Belgien	30	24	26	31
Andra länder	23	22	24	31
Summa	552	439	478	584

En plan för utvecklingen av vattenkraften och brunkolsproduktionen har antagits; den omfattar sex hydroelektriska anläggningar i Italien, Frankrike och vid gränsen mellan Österrike, Italien och Schweiz samt två brunkolsfabriker i Tyskland och en i Italien. Produktionen beräknas stiga med 40 % från 1947 till 1951.

Oljekonsumtionen väntas stiga från 12 miljoner ton (1947) till 28 miljoner 1951 beroende på kolbristen och den ökade mekaniseringen. Raffinaderiernas kapacitet skall 1951 vara 2^{1/2} gånger så stor som före kriget.

Produktionen av järn och stål har att kämpa med brist på koks, skrot och högprocentig järnmalm. Trots detta måste 1951 års produktion överstiga 1947 års med 80 %. Denna ökning strider inte mot fyrmaktsöverenskommelsen om Tyskland, och den europeiska produktionen kommer inte att i nämnvärd grad överstiga förkrigsproduktionen, främst beroende på att den tyska produktionen minskat så avsevärt jämfört med den abnormt höga nivån under upprustningsåren.

Tabell II.

Produktionen av obearbetat stål (miljoner ton).

	1938	Bästa år	1947	1948	1951
England	10,6	13,2	12,7	14,0	15,0
Frankrike	6,2	9,7	5,8	10,4	12,7
Belgien och Luxemburg..	3,8	7,0	4,6	7,3	7,9
Italien	2,3	2,3	1,6	2,5	3,0
Västtyskland	20,8	20,8	3,6	5,8	12,7
Andra länder	1,8	1,8	2,0	2,3	4,1
Summa	45,5	54,8	30,3	42,3	55,4

Avslutningsvis understryker rapporten i denna del, att varje element i planen beror på de andra elementen, och att den i sin helhet inte kan genomföras utan de transatlantiska resurserna, inhemsk finansiell stabilitet och ett varaktigt samarbete.

Vidare behandlar rapporten frågan om ekonomiskt samarbete för att uppnå fri transport av varor. De deltagande länderna ha beslutat att avskaffa onormala restriktioner, som hindra deras inbördes handel, och sträva efter ett sunt multilateralt handels-system. Ehuru bildandet av en tullunion skulle kunna leda till större effektivitet, är detta inte lösningen på ett världsproblem: Beneluxunionen har emellertid inbjudit de övriga länderna att skicka observatörer. Frankrike skall konferera med Italien och Grekland med Turkiet om möjligheten av regionalunioner.

Rapporten fastställer också de deltagandes viktigaste behov. De totala behoven äro något större än före kriget, men den del som skall komma från Amerika ökar från omkring hälften till ²/₃ av

1948 års behov, beroende på förlusten av icke-amerikanska tillgångar, vilka representera ungefär en fjärdedel av 1948 års import från Amerika. En del av denna import är endast temporär, vilket gäller tonnage, kol, brunkol, liksom viss kapitalutrustning, t. ex. gruvmaskiner, elektriska motorer, lastbilar och traktorer, vilka länderna i fråga ännu inte kunna producera i tillräcklig omfattning.

Tabell III.

Importbehov (i 1,000 miljoner dollar, efter priserna 1 juli 1947).

	Från U.S.A.	Från övriga Amerika	Från andra ej deltagande länder	Summa
1948	6,0	3,2	4,7	13,9
1949	5,3	3,9	5,4	14,5
1950	4,8	3,8	5,9	14,5
1951	4,3	3,9	6,2	14,4

Tabell IV.

Importprogrammet (i tusen miljoner dollar, efter priserna 1 juli 1947).

	1948		1951		Summa 1948-51	
	U.S.A.	Övriga Amerika	U.S.A.	Övriga Amerika	U.S.A.	Övriga Amerika
Livsmedel + gödningsämnen	1,5	1,8	1,2	2,2	5,4	8,3
Kol	0,3	—	0,05	—	0,7	—
Oljor	0,5	—	0,55	—	2,2	—
Stål och järn	0,4	obet.	0,3	obet.	1,2	0,1
Trä	0,1	0,2	0,1	0,1	0,4	0,6
Maskiner	1,1	obet.	0,6	obet.	3,3	0,1
Diverse	2,1	1,2	1,5	1,6	7,2	5,7
Summa	6,0	3,2	4,3	3,9	20,4	14,8
Tonnage	0,6	—	0,3	—	1,7	—

Importen av livsmedel är lägre än behovet och representerar endast en uppskattning av tillgängliga kvantiteter. Så är t. ex. importen av brödsäd endast tillräcklig för att hålla konsumtionen 1947/48 på samma nivå som föregående år eller 158 kg pr invånare (jämfört med förkrignivån på 196 kg). 1950/51 skall förbrukningen höjas till 179 kg. Faktum är att det inte finns tillräckligt med födoämnen i världen för att hålla konsumtionen i Europa vid

förkrigsnivå. Även under 1951 kommer tillgången att vara knapp, ehuru fettbristen beräknas avta.

Tabell V.

Importbehov av livsmedel m. m. (i miljoner dollar).

	1947/8	1950/1	Summa
Livsmedel.....	6,763	8,425	31,339
Traktorer och jordbruksmaskiner	353	118	932
Gödningsämnen.....	138	81	449

Tyskland skärskådas i ett appendix till rapporten. Incorporeningen av västzonerna i planen medför svårigheter, eftersom ännu inget beslut om deras framtid kunnat fattas. Tysklands ekonomi kan ej få utvecklas på bekostnad av andra nationer, heter det, men den måste ändå samordnas med det övriga Europas. En ökad produktion av Ruhrkol är väsentlig för europeisk återuppbyggnad. Denna bör distribueras rättvist, och förnödenheter, inklusive livsmedel, som äro nödvändiga för denna ökning, böra tillerkännas prioritet. De andra europeiska staterna kunna inte hämta sig utan en väsentlig ökning av produktionen i Västtyskland. Dock kan en överdriven produktion av varor, som tidigare kommo från andra länder, skapa brist på ekonomisk balans. Inte desto mindre kunna västzonerna först uppnå betalningsbalans år 1951 genom en större utrikeshandel än före kriget. Den tyska handelspolitiken måste hindra att den tyska krigspotentialen utvecklas och i stället uppmuntra till multilateral handel.

För livsmedels- och jordbruksproduktionen ha vissa mål ställts upp. Husdjursstocken skall nyskapas så att boskaps- och fjäderfäbesättningarna kommer att öka med 7% respektive 13% 1951 jämfört med förkrigsnivån. Man hoppas kunna öka fisket från 3,7 milj. ton (1934—38) till 4,7 milj. ton (1950—51). Slutligen avser planen för jordnötsodling i Brittiska Ostafrika och ett motsvarande franskt projekt en framställning av 500,000 ton år 1951, vilket avsevärt skulle förbättra fettsituationen.

Bristen på tunga traktorer har uppskattats till 50,000 under fyraårsperioden, vartill kommer ett litet underskott på mellanstora och små traktorer. Produktionen av jordbruksmaskiner under samma tid skall uppgå till 4,9 milj. ton (Frankrike 2,7 milj., England 1,2, Västtyskland 0,8 och Italien 0,2). Gödningsämnesproduktionen skall ökas. Bristen på livsmedel kan endast täckas

Tabell VI.

Jordbruksproduktionen i 1,000 ton.

	1934/8	1946/7	1947/8	1950/1
Brödsäd.....	34,0	28,3	21,4	34,0
Potatis.....	57,7	50,7	61,6	68,2
Socker.....	3,4	3,3	3,4	3,9
Kött.....	9,0	5,9	6,0	8,1
Fett, olja, smör...	2,8	2,0	2,2	2,9
Mjök.....	71,5	55,7	57,0	73,4

genom import. Härvidlag är 1948 års behov av vital betydelse, och man måste hoppas att det kan tillgodoses, trots att bristen på foderkakor i Amerika är oroande. Den inhemska produktionen skall svara för halva totala födoämnesbehovet 1950/51 mot två femtedelar nu. Västtyskland kommer att bli svårt utsatt, eftersom huvudparten av dess livsmedel brukade komma från de östra provinserna. Dessutom har dess befolkning genom omflyttning ökat med 21 % över förkrignivån.

Bristen på kol väntas försvinna fram emot 1951, då de deltagande länderna med hjälp av import från Polen borde vara i stånd att möta även den höjda efterfrågan, som följer den industriella expansionen. Planeringen för ökad elkraftproduktion har givits avsevärd förhandsrätt för att en höjning av kapaciteten med 22 milj. kw under tiden 1948—51 skall möjliggöras; 1950 skall förkrignivån ha uppnåtts. Kostnaderna beräknas uppgå till 5,000 milj. dollar. Oljeproduktionen skall ökas genom expansion i hemmaländerna, i kolonierna och i de transatlantiska konsessionerna. En ökad raffinaderikapacitet hemma spar dollars och frambringar viktiga kemiska biprodukter; därigenom kan man också utnyttja den nödvändiga oljeproduktionen i Främre Asien, för vilken det inte finns tillräckligt med oljeraffinaderier.

Järn- och stålindustrin måste moderniseras och utvidgas. Den nuvarande kapaciteten kan endast fullt utnyttjas om avsevärt större kvantiteter råmaterial och halvfabrikat finns tillgängliga. Konsumtionsbehovet av slutprodukter inom stålindustrin i de berörda länderna väntas stiga från 26,8 milj. ton 1948 till 29,7 milj. ton 1951.

Träproduktionen fordrar utrustning, av vilken de deltagande länderna blott kunna producera mindre än en tredjedel. Det råder ingen brist på *hardwoods*; bristen på pitprops kan klaras genom

att dessa ersättas med metallprops. Emellertid är bristen på *soft woods* och slipers både allvarlig och återkommande.

Landtransportmedlen måste förnyas och krigsskadorna repareras. Det fattas 103,000 järnvägslastvagnar, främst avseende det tyska trafikbehovet. Åtminstone 1,300 passagerarvagnar måste importeras, och bristen på sovvagnar måste gottgöras genom import eller användandet av substitut.

Vad skeppsfarten beträffar så ha de berörda länderna lidit svåra förluster under kriget. Dessutom behövs mycket tonnage för att skeppa över de amerikanska bidragen till återuppbyggnadsprogrammet. Bristen på tonnage kan endast avklaras genom anskaffande av tonnage betalbart i dollars; denna brist kommer att minska från 10,3 milj. ton 1948 till 2,2 milj. ton 1951.

Tabell VII.

Tonnagebehov (i miljoner ton d.w.).

	1948	1949	1950	1951
Lastfartyg.....	50,5	50,0	49,5	49,5
Tankfartyg.....	15,1	16,7	18,4	19,7

Tabell VIII.

Tonnageprogrammet (i miljoner ton d.w.).

	1938	Slutet av 1947	Slutet av 1951
Lastfartyg.....	36,1	32,0	39,2
Tankfartyg.....	10,1	11,1	14,4

Arbetskraftsbristen uppskattas till omkring 680,000 arbetare men täcks mer än väl genom de två miljonerna arbetslösa italiener och 500,000 displaced persons. Att det fattas 60,000 gruvarbetare är mer allvarligt. Bristen på arbetskraft kan dock inte väntas hindra återuppbyggnadsprogrammet.

I ett annat appendix behandlas betalningsbalansen. Kriget har rubbat de inkomstkällor genom vilka de berörda länderna finansierade sina deficit i handeln med den amerikanska kontinenten, från vilken de importerade dubbelt så mycket som de exporterade till denna (motsvarande ett deficit i den synliga handeln med 1,450 milj. dollar 1938). 1948 är ett år av avgörande betydelse. Radikala

finansiella reformer måste omedelbart genomföras för att återställa förtroendet till respektive länders valuta. Ingenting kan dock göras utan en tillräcklig ström av konsumtionsvaror. En sådan skulle sporra alla arbetare, främst livsmedelsproducenterna, att öka produktionen, vilket i sin tur skulle komma att reducera importbehovet, främst av livsmedel, och hjälpa till att återställa betalningsbalansen. Många av de berörda länderna ha måst skärpa ner importen, och ändå kan produktionen ej ökas och ekonomien stabiliseras utan ökad import. De deltagande länderna komma att vidta individuella och avtalade åtgärder för att i fortskridande takt reducera dollarbristen. Detta allvarliga problem kommer dock att kvarstå någon tid, eftersom produktionsansträngningen under 1948 endast kan hållas vid makt genom en fortlöpande importström. Man hoppas att internationella banken kommer att lämna sitt bistånd. Denna dollarbrist är det finansiella uttrycket för det behov av import från den amerikanska kontinenten, som är förhanden. Det största element, som ingår däri, är livsmedel och jordbruksutrustning; de därefter största grupperna äro olja, bomull, trä och andra råmaterial. Onaturlig import, som t. ex. av kol, kommer att reduceras efter hand.

1948 års importbehov från Amerika belöper sig till 9,200 milj. dollar mot 6,000 milj. dollar 1946. Denna ökning, som återspeglar dels den europeiska ekonomiska aktivitetens expansion, dels prishöjningarna, är minimum för europeisk återuppbyggnad. Men genom att öka produktionen komma de berörda länderna att efterhand kunna minska sin import från den amerikanska kontinenten av vissa varor, såsom vete och kol, och därigenom minska gapet i betalningsbalansen. Det har emellertid antagits att en växande del av importbehovet kommer att kunna täckas genom utbud från Östeuropa, Asien och andra traditionella eller förmånliga inköpsmarknader. Tyskland måste bli i stånd att täcka sitt behov från Östeuropa.

Problemet kan inte lösas, om inte en starkt ökad export från de berörda länderna finner köpare. Det är därför nödvändigt att en tillräcklig dollarström flyter in inte endast direkt genom handel med Amerika utan också indirekt genom handel med andra länder. Detta kan ej åstadkommas utan samarbete med USA och nationer som ej delta i planen för att återupprätta den internationella handeln.

Om världsläget blir gynnsamt, hoppas de deltagande länderna att under 1951 få ett överskott i sin handel med de länder, som stå

utanför planen, på 1,800 milj. dollar (2,810 milj. dollar under perioden 1948—51).

Tabell IX.

De deltagande ländernas underskott gentemot den amerikanska kontinenten (i tusen miljoner dollar).

	1948	1949	1950	1951	Summa
U.S.A.....	5,64	4,27	3,28	2,62	15,81
Övriga Amerika	2,40	2,08	1,37	1,04	6,63
Summa	8,04	6,35	4,65	3,40	22,44
Internationella bankens bidrag (lägsta uppskattade summa) .	0,92	0,89	0,70	0,60	3,11
Summa	7,12	5,46	3,95	2,80	19,33

Tabell X.

Dollarbrist (i miljoner dollar).

	1948 ¹	1949 ²	1950 ²	1951 ²
Gentemot Amerika	-8,035	-6,350	-4,650	-3,400
Gentemot övriga ej deltagande länder.....	- 240	+ 250	+1,000	+1,800

¹ Uppskattad enligt prisnivån 1 juli 1947.

² För exporten: uppskattad efter priserna 1 juli 1947. För importen: enligt priserna 1 juli 1947 minus 7,5 % reduktion för 1949, 10 % reduktion för 1950 och 12,5 % reduktion för 1951.

Tabell XI.

Betalningsbalansen 1948 (i miljoner dollar).

	Med amerikanska kontinenten	Med andra ej deltagande länder
Synliga intäkter	-7,006	-405
Osynliga intäkter	- 574	+384
Nettobrist hos kolonierna	- 455	-219
Summa	-8,035	-240

Slutligen behandlar rapporten Europas finansiella stabilisering, utan vilken konvertibilitet för de europeiska valutorna ej kan uppnås och amerikansk hjälp vore meningslös. Handeln inom Europa föres numera med bilaterala avtal, där betalning sker i

guld eller konvertibla valutor, vilket tvingar varje land att spara på dessa betalningsmedel. Därför är det nödvändigt att de europeiska valutorna äro konvertibla, så att ett land med överskott i produktionen kan göra detta överskott tillgängligt för andra länder som kan behöva det. Konvertibiliteten måste emellertid ytterst vila på principen, att överskottet är konvertibelt i guld eller dollar, ty vissa länder, som med nödvändighet måste ha ett överskott med andra europeiska länder och som samtidigt ha ett underskott med utomeuropeiska länder, måste vara i stånd att utnyttja sina krediter i Europa för att därmed kunna betala de utomeuropeiska skulderna. Sålunda måste USA inte endast hjälpa de deltagande länderna att stabilisera sina inhemska finanser, utan dessa länder måste också klart bekräfta sina beslut att hålla sina valutor konvertibla.

Europa och självhjälpen.

Marshallplanen betonar med rätta självhjälpens vikt. Parisrapporten förutsätter, att en stor del av Europas behov skulle tillfredsställas av de deltagande staterna själva. Men kan inte Europa hjälpa sig självt i än större utsträckning? Vilka äro i själva verket dess grundläggande behov? Svaret blir givetvis: kol, livsmedel och inflationens upphörande.

Ökad produktion i Ruhr är obestriddligen den omedelbara lösningen på kolbristen. Men man kan inte undgå att undra, varför England, som producerar en del av Europas bästa kol, är oförmöget att före 1949 utöka produktionen till förkrignivån, när Frankrike hoppas att i år väsentligen överträffa förkrigsproduktionen.

Det är otvivelaktigt att oförmågan att producera livsmedel har varit en av huvudanledningarna till Europas brist i betalningsbalansen. Men Spanien, en viktig livsmedelsproducent, har lämnats utanför Marshallplanen. Om landet lämnades den rätta utrustningen, skulle det kunna öka jordbruksproduktionen avsevärt. England har, om än i sista laget, kommit underfund med Afrikas möjligheter, som jordnötsplanen visar, och fransmännen undersöka resurserna i sina afrikanska kolonier. Det finns ingen anledning att tro, att livsmedelsproduktionen inte skulle kunna ökas i Nord- och Sydamerika, om utrustningen bättrades och de rätta bruksmetoderna komme till användning. Ehuru det engelska imperiet inte kan bli självförsörjande i livsmedelshänseende,

skulle en inventering av resurserna och en kraftig produktionsansträngning från dominiernas sida göra det möjligt att nå och t. o. m. överträffa krigstidens produktionstoppar; en sådan ansträngning skulle vara ovärderlig i dollarsparande hänseende.

Inflationen är ett mer svårlöst problem. Den beror i Europa på böndernas och arbetarnas misstroende till den egna valutan. Ingen av dessa grupper har någon anledning att producera, eftersom det inte finns något att köpa, och även om de förtjänade mer pengar, skulle skatter och inflation drastiskt reducera förtjänsten. På så sätt tvingar bristen på livsmedel och konsumtionsvaror regeringarna att importera till höga kostnader, vilket endast ökar inflationstrycket. Ett återställande av förtroendet till den inhemska valutan skulle betyda mycket, men vad som verkligen behövs är tillräckligt med livsmedel och konsumtionsvaror. Det är inte lätt att finna var dessa varor kunna erhållas utan att sätta exportkapaciteten i fara eller förvärta betalningsbalansen. Skulle inte Japan och Tyskland, som specialiserat sig på billiga varor, kunna arbeta för Europas behov, medan Europa exporterade sina kvalitetsvaror i utbyte mot dollar?

Denna analys av Marshallplanen och av orsakerna till den europeiska krisen bör ha klargjort, att Europas ställning i världen har ändrats. Europa måste göra rätt för sig. För att detta skall kunna ske och för att kunna reparera krigets skador är en fortlöpande tillförsel av amerikanska varor nödvändig. Men det är inte allt. Europa måste göra rätt för sig genom att exportera. För att citera Parisrapporten: Detta kan inte ske utan »en tillräcklig dollarström till den övriga världen, så att de deltagande länderna och Västtyskland ha möjlighet att förtjäna dollar inte endast direkt genom export till den amerikanska kontinenten, utan också indirekt genom export till den övriga världen».